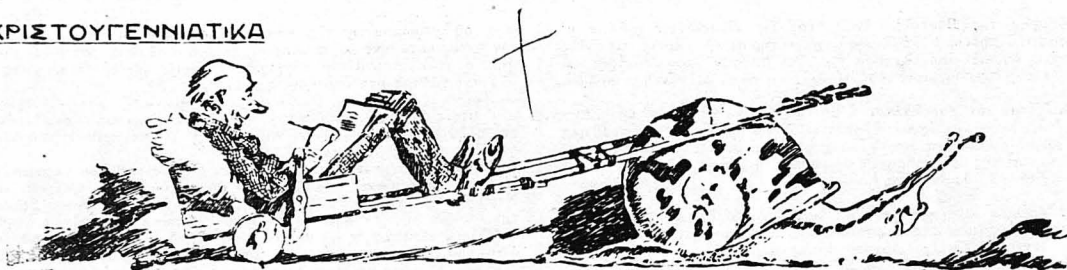

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΡΟ ΛΙΑΚΟΝΙ

Ένα περίεργο έρπετό. Τι πιστεύουν οι Κρητικοί γι' αυτό. Το φρούνημα του δαγκωμένου. Τι λέει η παράδοσις. Το κεικό άχυρο που τρυπούσε το μικρό Χριστό. Η σκολοπέντρα. Σκοινοπλέκεις, το πουλί της νύχτας. Η κατάρρα του Κυρίου. Το φειδί και η κολισαύρα. Τα μελιγκούνια. Πώς τὰ ξερκάνε. Τὰ ζώα τή νύχτα των Χριστουγέννων. Τι λένε μεταξύ τους κλπ.

Στην Κρήτη υπάρχει ένα έρπετό που το λένε «λιακόνι». Είναι ένα φειδί μικρό, κτηνόχοιμο, με δύο μικρά ποδαράκια εμπρός, σαν τή σαύρα, αλλά δύο μόνον πόδια και πολύ μικρά. Το «λιακόνι» αυτό δαγκώνει με το στόμα, αλλά κεντρώνει και με την ουρά, σαν το σκορπιό. Λένε δε πως, είτε το δαγκώσει τον άνθρωπο, ή με την ουρά τον κεντρώσει, και το δάγκωμα και το κέντημα είνε θανατηφόρα, πολύ δε περισσότερο το κέντημα.

Γιὰ τούτο έχουν στην Κρήτη και την Ξηρή παροιμία :

Αν σε δαγκώσει από την μπουκά (στούμα),

γύρευε γιατρό και ρούχα, αν σε δαγκώσει απ' την ουρά, καδέλετο (φέρετρο) και παπά.

Τόν δαγκωμένο από το «λιακόνι» τον... φουρνίζουν μέσα σε ζεστό φούνο κ' έτσι πολλές φορές γίνεται καλά, ιδρώνοντας και βγάζοντας το δηλητήριο από τους πόρους του σώματος.

Να τώρα τι λέει η παράδοσις γιὰ το «λιακόνι» : Το «λιακόνι» ήταν ένα σκληρό άχυρο μέσα στη φάτνη που γεννήθηκε ο Χριστός, και το καταράστηκε η Παναγία να γίνει έρπετό.

Όταν η Παναγία άποθεσε το Θείο Βρέφος μέσα στ' άχυρο, για να ζεσταθεί, ο μικρός Χριστός άρχισε να κλαίει. Τόν σηκώσε η Παναγία, τόν εντάτηξε και τόν ξανάβαλε στ' άχυρο, μη ο Χριστός ξεκολλοθώσε να κλαίει. Κιτάζεις τότε η Παναγία το στόμα των άχυρων και ελδε ένα μεγάλο άχυρο που τρυπούσε το σωματάκι του παιδιού της. Ίσιας τα άχυρα κ' αναποδογύρισε το μεγάλο άχυρο για να μην τσιπιά το βρέφος, μα πάλι έβλεπε ο νεογέννητος Θεός. Πάλι τσιπάζει και ξανάσιπάζει η Παναγία τ' άχυρο, μα και πάλι το άχυρο εκείνο τρυπούσε το παιδί. Τότε θύσισε η Θεοτόκος, πήρε το άχυρο, το πέταξε καταγής και το καταράστηκε :

—Το ανάθεμα του Θεού να έλθω! τού ελεπ. Φαριμία να είνε ή άρσεν σου κ' όλος ο κόσμος να σε φεγγη και πόντα κρυμμένο στα σκοτάδια νάσαι...

Το άχυρο, σαν έπεσε καταγής, γλύστρησε και κρύβτηκε σε μία τρύπα. Έκει ζωντανέει κ' έγινε «λιακόνι». Κι' από τότε κρύβεται κάτω από τις πέτρες, στα περμένα λασβετοκοινωνιάματα και στις γής τις τρύπες, κ' άμα έγγισή άνθρωπο ή ζωντανό, τόν χτυπά, τόν φαρμακώνει και τόν θανατώνει.

Μόνον τὰ πρόβατα δεν μπορεί να τὰ δαγκώσει ή να τὰ τσιπτήσει, γιατί αυτά είνε βλοημένα από το Θεό, έχουν δε και το θείο χάρισμα, μόλις βρσκούν φειδί ή «λιακόνι», να μαζεύονται όλα μαζί και να το χτυπούν, να το καταπατούν και να το λιώνουν με τὰ πόδια τους.

Καταράμενο ζώο από την Παναγία, κατά τους Κοιτηκούς, είνε και ή σκολοπέντρα, το μικρό εκείνο «σαμμάιμης», το «μαρόδ», που δάγκωσε την Παναγία τη νύχτα της Γεννήσεως στο στήθος.

Υπάλαξοι ακόμα ένα πουλί, που στην Κρήτη το λένε «σκοινοπλόκος». Αυτό είνε πουλί της νύχτας κ' έχει λάχει την κατάρρα να μην κάθεται πάνω στ' αυγά του για να τὰ

ζεστάνη με το κορμί του. Καθίζει αντίκρυ και τὰ πυρώνει με τὰ μάτια του!...

Γιὰ τούτο έχουν και μία παροιμία στην Κρήτη, για όποιον παρακατάξει έναν άλλον :

—Μη με ξαναίγης, σαν το σκοινοπλόκος!

Ο σκοινοπλόκος πήρε την κατάρρα αυτή απ' το Θεό, γιατί, το πρωί της Γεννήσεως, που όλα τα πουλιά πήγαν και λαλούσαν από πάνω από τη φάτνη για να διασκεδάσουν και να μην κλαίη ο μικρός Χριστός, αυτός έβλεπε. Δεν πιστεύει τί άλλα πουλιά που του λέγαν ότι γεννήθηκε ο Θεός και δεν λήρσισε δίλοιο στη φάτνη, αλλά κάθεται από μακριά κ' έβλεπε.

Γιὰ τούτο κ' ο Θεός το καταράστηκε να μην αισθανθεί ποτέ τη χαρά της μάνας, να μην μπορεί ποτέ να χωρή τὰ παιδιά του από κοντά, ούτε να ιδή ποτέ του τη ζεστα της οικογενείας.

Λένε επίσης στην Κρήτη ότι ο ύψας (το φειδί) βαστάει πάντοτε πάνω του μία τούχα από το Χάρο. Γι' αυτό δεν μπορεί κανείς, άμα το ιδή, όσο «καφθέρως» (γενναίος) κ' αν είνε, να μη φοβηθεί. Και δεν είνε μονάχα αυτό. Το φειδί είνε και κακό πουλί.

Μία φορά πήρε από την Κόλασι φωτιά κ' ανέθηκε να καηρή στο Κόσμο, αλλά ή κολισαύρα τού την έβουσε. Όταν τόν συνάντησε, τού ελεπ :

—Πού πιάς, αφέντη-σύντεκνε; (κουμάρι).

—Πάω στον Κόσμο να τόν κάψω. —Αντιμένε με, μία στιγμή, να πάρω κ' έγώ φωτιά και να τόνε κάψωμε μαζί.

Πάει εύθως ή κολισαύρα και γεμίσει το στόμα της νερό και, την ώρα που ο τρισκατάρατος έβγαε τη φωτιά, πετάει ή κολισαύρα το νερό, που ελεγε στο στόμα της, και τού την σβένει.

Από τότε ο ύψας έχει μεγάλο έχθρό την κολισαύρα κ' όπου την βρη, τη ζυγώνει κρυφά και την καταπίνει.

Την κολισαύρα την ονομάζονε και Μαρία, για το χατήρι της Παναγίας, γιατί ή Παναγία την αγαπάει ιδιαίτερος, που έπαισε τόν κόσμο.

Η Παρθένος και ο Σωτήρ

Γιὰ τούτο πρέπει όποιος άπαντήση κολισαύρα, να την κοινοποιήσει, να την κάψει, να την άρπάξη, ο ύψας, και θα γλυτώνη.

Την κολισαύρα την ονομάζονε και Μαρία, για το χατήρι της Παναγίας, γιατί ή Παναγία την αγαπάει ιδιαίτερος, που έπαισε τόν κόσμο.

ΑΔΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

- Αβάρετο παιδί, χαρά σπιτιού.
- Δεν βγήκε ακόμα από τ' αυγό και πετά στον ουρανό.
- Άλλο στον αντροποιημένο σαν τόν πιάσιον διό απαισιόμην!
- Άλλο χτυπούν οι ποταμοί κ' άλλο χτυπούν τὰ γνάκια.
- Βαθεύα-βαθεύα ξελιόσωνε κ' ανάγια-ανάγια σπέρνε.
- Βάλε στον όνο φωτιά να ιδής βρογλυγισμάτα.
- Βάστα την κατότα σου, θέλει άς βρέξη, θέλει άς χιονίση.

